

M. Saim UYSAL

Revizyonlu büyüme mi?

7.4.2017

Geçen hafta 2016 yılı büyüme oranı açıklandı. Son çeyrekte %3,5 oranında büyüyen ekonomimiz 2016 yılının tümünde %2,9 büyüdü. Beklentilerin çok üzerinde gelen büyümenin temelinde 2016 yılının son çeyreğinde yapılan katma değer vergisi, özel tüketim vergisi ve konut alımlarındaki harçlar gibi vergi indirimlerinin teşvikiyle hızlı artan konut ve otomobil satışlarının payı var.

Bu büyüme oranıyla 2015 yılında 861 milyar dolar olan milli gelirimiz 857 milyar dolara, kişi başına milli gelirimiz de 11.014 dolardan 10.807 dolara inmiş oldu.

Türkiye'nin en iyi iktisatçıları arasında yer alan altı iktisatçı (Tuncer Bulutay, Korkut Boratav, Oktar Türel, Yavuz Ege, Aşkın Türel ve Ercan Uygur) bu büyümenin dayanağı TÜİK'in yeni milli gelir serilerinin ve 2016 yılı revizyonlarının hataları, eksiklikleri ve tutarsızlıklarını içeren bir makale yayınladılar. Söz konusu makalede yer alan eleştiri ve öneriler TÜİK'çe dikkate alınmadı. Getirdikleri temel eleştirileri şöyle özetlemek mümkün;

- TÜİK Gayrisafi Yurtiçi Hasılanın hesaplanma biçimini, altyapısını, dayanaklarını, yöntemini ve tutarlılıklarını açıklamamaktadır. Gelen eleştiriler üzerine yapılan toplantılar da iktisatçı kamuoyunu tatmin edememiştir.
- İstatistikleri iyileştirme gerekçesi ile milli gelirin 2002 sonrası düzeyi, büyüme eğilimi fazlasıyla yukarı çekilmiş, sektör paylarında büyük değişiklikler yapılarak tasarruf, yatırım oranları yükselmiştir. Bu değişikliklerinin dayanakları da açıklanmamıştır.
- Yeni milli gelir serisinde TÜİK veri tabanını tümüyle kamu verilerine (Gelir İdaresi, İç İşleri Bakanlığı ve BDDK) yani idari, bürokratik kayıtlara dayandırmıştır.
- Üretim anketleri terk edilmiş veriler muhasebe ve vergi beyannamelerine kaydırılmıştır.
- Veri kaynakları bu doğrultuda değiştirildiğinden Sanayi üretim değeri endeksleriyle, milli gelirdeki sanayi katma değerinin paralel gitmesi gerekirken bu paralellik bozulmuştur. TÜİK bu tutarsızlığı izah etmemiştir.
- OECD ülkeleri arasında yapılan milli gelir revizyonlarında milli gelir düzeyleri ortalama %3,8 oranında artmış iken Türkiye'de bu oran %10,8'e çekilmiştir. 2015 yılında eski seri ile yeni seri arasındaki makas %19,7 gibi çok yüksek bir orana çıkmıştır.

Ne hikmetse 2015 düzeltilmesi sonucu "orta gelir tuzağı" da aşılmamıştır.

Özetle milli gelir hesaplarının arızalı olduğu ve güvenilmez öğeleri içerdiği eleştirileri teknik verilerle yapılmıştır.

Milli gelir (GSYİH) göstergesi önemli bir göstergedir. Dolayısıyla hesaplanması açık, şeffaf ve ikna edici olmalıdır. Hesaplama ve veriler tutarsız olmamalıdır. İşsizlik oranının rekor düzeye çıktığı ortamda büyümenin beklentilerin üzerinde gerçekleşmesi çelişki gibi görünmektedir. İnşaat sektöründeki büyümelerin kaynağı

(ki bu büyümenin ana motorlarından biri olmuştur) şirket bilançoları ve beyannameler olursa, muhasebe kayıtlarındaki “kar”ın bir kısmı “rant” içereceğinden servet artışının, gelir gibi değerlendirilmesi yanlış hesaplamaya yol açar. Bu ancak gelir akımına döndüğünde katma değer ögesi olarak değerlendirilir.

Büyümenin dayanaklarına gelince kamu harcaması, stok azalması, inşaat ve iç tüketim kaynaklı olduğunu görüyoruz.

80 milyonluk bir ülkenin nüfus artışını dikkate alırsak bu büyüme oranının bile yeterli olmadığını görüyoruz. Genç işsizlik oranının %25’lerde gezdiği ülkemizde daha kaliteli büyümelere ihtiyacımız var. 50 yıllık büyüme ortalaması %5’ler civarındadır. Biz şimdi %2,9 lara seviniyoruz. Revizyonlara dayalı büyümelerden ziyade daha fazla üretime, daha fazla katma değer yaratmaya, daha fazla katma değerli ihracata dayalı büyümeliyiz. (Gelişmiş ülkeler ihracat kilo ortalaması 4-4,5 dolar, ülkemizde ise 1,34-1,5 dolara yükselmiş durumda) Ancak o zaman istihdam, üretim ve büyüme göstergeleri birbirine uyumlu sonuçlar verecektir.

Diğer yandan güven ve istikrar potansiyel büyümenin vazgeçilmez şartlarıdır. Referandum ortamında oluşan gerginliklerin referandum sonucu ne olursa olsun azaltılması ve yapısal reformların yapılacağı konusundaki siyasi irade ve uygulama sergilenmesi büyümeye katkı verecek en önemli unsurlardır. Unutmayalım ki çağdaş uygarlık seviyesine ulaşmanın yolu uluslararası genel kabul görmüş demokratik bir düzen içinde kaliteli ve yüksek bir büyümeden geçmektedir.